

MAGYAR HADISZABÁLYZATOK GYŰJTEMÉNYE.

I.

A MAGYAR LOVASSÁG REGULAMENTUMA 1722.

Esküvés.

OGY azért ezen előttem ell olvassott es tölem jól megh értet articulusokat¹ minden csikelyeiben hiven emberül, s álhatatossan megh tartom igazán fogadom ; Isten engem ugy segélyen és a szent evangelium Jesus Xtus Urunk által Amen.

Seqvuntur variæ formulæ juramentorum.

Supremi vigiliarum præfecti.

Én N. N. esküszöm ezen közönséghez punctumok és articulusok mellet, hogy ezen tekintetes regimentünknek nem csak mindennemő emolumentumára s tisztességhére igyekezem, de történendő hadi s egyéb szolgálatokban is az kiadandó parancsokhoz képpest eghéz tehetségembül olly industriával s ferverral alkalmaztatom és viselem maghamot, amit (így!) Főlséges Urunk hasznját legjobban elől mozdithatom, kárát pedigh ell távoztathatom, mindenekben előmben tétetet oberster s oberstlaidinontis urunknak respectusát és rendeliseket illyendő engedelmességgel magham előtt viselvén. Valamint hogy Isten engem ugy segélyen és a szent evangelium Jesus Xtus Urunk által.

¹ Az előző fejezet a «Hadi Articulusok»-at tartalmazza hatvan pontban. Ennek közlését azonban feleslegesnek tartottam, mert a régi hadi czikkek több ízben megjelent szövegétől (Lásd Hadt. Közlemények 1891. évf. 569—574 lap. 1892. évf. 415—419., 1893. évf. 557—564. s végül jelen évfolyam 256—260. la p.) egy-egy szóban különbözik mindössze.

Capitanei.

N. N. esküszöm ezen hadi articulusok mellet, hogy ezen tekintetes regiment abban concredált compagniámnak javát és böcsületit propagálni nem csak, de az interveniáló hadi s más féle szüségheş szolgálatoakat is oly punctualitással minden erömbul observálljom és vighez viszem, amint Fölséges Urunk hasznat feö képpen gyarapíthatom, kárát pedig evitáltathatom. Elömben helyhesztetet oberster, oberstlaidinont, oberstvachtmaister urainknak illendö parancsolatinak és rendelisinek minden respectussal engedelmeskedvín. Isten engem ugy szegillyen és a szent evangelium Jesus Xtus urunk által.

Locumtenentis.

N. N. esküszöm ezen hadi rendelisek mellet, hogy az tekintetes regimentnek java hire s neve fönt tartásában, a közt pedig kapitan uram után a compagniára való jó gondviselisben és minden occurálható hadi s afféle hivatalyos szolgálatokban oly zelussal és emberséggel foghom magamot viselni amint Fölséges Urunk hasznát föképpen szaporidhattom, kárát pedig leg inkább ell térithetem. Elömben rendeltetet oberster, oberstlaidinont, oberstvachtmaister s kapitan uraknak parancsolatihoz minden fégyelmetességgel kötelysesseghem szerint magamat alkalmaztatom, Isten engem ugy szegillyen és az szent evangelium Jesus Christus Urunk által.

Vexilliferorum.

Prævia instructioja és szüségheş tudománya, hogy az obersterinek, oberstlaidinant, oberstvachtmaister s egyéb elöte járó tiszteknek respectusit böcsületit mind önnönmagájét fönt tartván s azok parancsolatinak illendö képpen obediálván ezen reá bizattatot lebegö jelire az Compagniának, az zászlóra, oly gondot viselyen, hogy valami kár s defectus abban ne essík : aztot a mezöben vagy akármi más occasiokban az ellenség ellöt kezibül ki ne bocsássá, hanem maga visellye és ellenkeziseken, harcokon lebegve maghossan fell tarcsa, hogy az alatta valói láthassák, ahoz, talány ell vitetik volna, alkalmaztatassák magokat, mellyek közt kisseb légyen a zászlóját darabokra szaggattatni söt inkább magát abban bele takarni és avval egyút az életit is elveszteni hogy sem az ellenséghet abban részesültetni, mert ugyanis nagy és reprehensibilis csuf és gyalázattyára válik, ha minden

méltó ok nélkül ex pusilanimitate az zászlóját ell veszti és az még életit salvállya a honnénd :

N. N. esküszöm azzal hitem szerint fogadom, hogy ezen kezemben adatot s reám bízattatot zászlónak mind emberséghez és böcsületes hadi ember gondgyát viselem, a mellyet minden tétovázás nélkül olly formán amint fölleb instruáltattam mint halalig meg áll yok és utolsó csöp víremíg megh őrizni s oltalmazni foghom ; Isten engem ugy szegélylyen és az szent evangeliüm Jesus Xtus Urunk által.

Gregariorum.

Mi vagy én (ut occasio) fogadgyuk és igaz hitünk szerint esküszünk az mindenható Ur Istenre tellyes Szentháromságra ezen testi fogadásunkal : hogy a mi Fölséges Római császárunknak Magyar és Cseh országi király kegyelmes Urunknak és a szentséghez római birodalomnak híven szolgáljunk. Eő Fölséghe miat minden nimő Generalisoknak és tisztviselőknak, mellyek most vagy jövendőben eő Fölséghe kegyelmes akarattýából vannak és lesznek, engedelmeskedünk és valamint eő Fölséghe nevel parancsolni fognak híven véghez viszük ; nevezet szerint s kivált pedig oberster, oberstlaidinant, oberstvachtmaister egyéb tiszt uraiméknak szavokat megh fogadgyuk és azoknak böcsületeket, tiszteleteket fönt tartjuk : Macsérozásban, strásákban és egyéb hadi hivatalyokban az ellenség, elejben s elleniben, ütközetekben, várok megh szálásában, ostromokban, csatágban s más törtínetekben ejel s nappal, mint vizen, szárazon, gyalog és lóháton, valamint a dolog magával hosza és fölséges Urunk szolgálattya kívánni fogja, derekassan és emberül magunkat viselni fogjuk. Ezen előnkben adot hadi articulusokat minden punctumiban megh tartjuk, ha Fölsíges Urunk és szentsíghes római imperiumnak ellenségi ellen szolgálatunkat megh nem vontuk és azokkal mi szövetsíghet vagy barátságíghet nem vettünk, sőt minden tehetsíghünkbul böcsületesen és vitizül ellenek harczolunk és hadakozunk : soha regimentünkül compagniáktul avagy seregünk és zászlónktul ell nem távozzunk ha nem azokkal együt maradunk, jelen leszünk s velek egyet értünk, minden törtínetíghé szolgálatokban magunkat elő állíttjuk és azokban engedelnessen híven és alhatatossan valamint emberséghez és böcsületes jó vitéz emberhez illik, ell járunk, erőnk és életünk fogyatig. Isten minket ugy szegélylyen és a szent evangeliüm Jesus Kristus Urunk által.

Imádsága akár mely vitéznek.

Örök mindenható Ur Isten Mennyei Attya, éne a te sz. akaratodból itt vagyok ezen külső állapotban, kötelességem szerint fejedelmeknek szolgálattýára, bizonyos lévén benne ezen engedelmisségem teniked is tecsisedre légyen, de mivel azt is bizonyossan tudom, hogy mint hadakozó, vagyis hadi ember senki sem üdvezülhet, hanem egyedül mint igaz keresztén; azért ezen engedelmisségemben, mint valamely jó cselekedetemben éppen nem bizakodom sótt inkább tiszta igaz szévémből hiszem, hogy csak az te édes Fiadnak az én Uram Jesus Kristusonmak drágalatos szent vére, melyet érettem ártatlanul ki ontot, váltot megh. az is üdvözléttethet; arra kívánok tehát ezen előttem levő hadi szolgálatomban s mindenkoron is élni s halni, téged én ídes Istenem buzgóssággal kérvén tares megh és erősiesced az ezen hitemet az te Szent Lölköddel s adgyad, hogy minden roszerkölés s kegyetlenség ell távoztathassak és az ártatlanokon szanyákodhassam: ellemben kegyelmes uram ellenségi ellen kemín és bátor szivem, jó eghisségem s állandó vígh kedvem lehessen, hogy az által az hazának oltalmában s gyarapodásában princípálisom igaz igyének fönt s-megh tartásában pedigh akinek ezen hadakozásban szolgálók mint böcsületes vitéz ember emberkedhessem, az Te szent nevednek dücsősígire, lölkömmek pedigh örök üdvössígire, az Ur Jesus Kristus által. Amen.

Közi: Dr. TÓTH ZOLTÁN.

.II.

A KHEVENHÜLLER-FÉLE HADI UTASÍTÁS.

(Tizenhatodik közlemény.)

A' Regiment Esküvése.

Mi N. N. esküfzünk a' Mindenható Istenhez, személlünkben igaz esküvéffel, mind azokra, mellek nekünk parantsolatnak, és mi, a' mi hivatalunkat illeti; Először, a' mi Fölséges koronás Királynénknak, MARIA THERESIÁnak, mi kegyelmes Aszfzonyunknak, kit Isten oltalmazzon: az után a' Mi Főinknek; minden Respectus és engedelmisséggel az ő személlyekben lévén, azok Orrderjeit, parantsolatitt, vagy Marchban, vagy Strásán, vagy más szolgálatban, nappal és éjjel megfogadgyuk, és kézfzük lefzünk az útközetekben, az ellenség ki-tsapásiban, tsatákban, Vár-viváfokban, vagy egyéb alkalmatofságokban, vala-

mint magokat elő-adgyák, fozgálattyára Fölséges koronás Királnénknak, mint Iften félő Vitéz férfiak, mint Tifztek és hiv hajdukhoz illik, és a' bötsüettel egyez, magunkat meg-mutattnai, az el-olvaftatott 's-publicáltatott Articufokat telleslégeffen meg-tartani, és a' Királnénk ő Fölsége Orzfági 's birodalmi ellenségi ellen, minden bátorsággal és mentség nélkül, kötelefségünknek eleget tenni, femminémü Correspon-dentiát az ellenséggel nem tartunk, és foha Regementünk 's Záfz-lónktúl el nem állunk, hanem annál meg-maradunk, és az alatt holtig mindenkor minden tehetségünkül, igazán magunkat jól visellyük, a Tábórbán, Garnizónbán, vizen és szározon, vagy más elő-adandó alkalmatosságokban, Ő Fölsége koronás Királnénk, Orzfágai és birodalminak, meddig erönk és életünk fozgál, magunkat hiven meg-mutattyuk.

Iften minket ugy-fegélylen, és az Ő Szent Evangyéliomja.

Némelly Hadi Bölts Intéfek.

- 1 El-kerülhetlen fzükség nélkül, fenki magát nyilvánóság Háboruban ne erefzfe, mivel ez Auguftus Tsáfzár itélete fzerint auy-nyit téfzen, mint Aranyos-horoggal horgáfznyi; hanem, midőn Hadakozás által, a' Békeflég, kereftetik.
- 2 Hogy ha az Ellenség az Orzfágban bé-tsap, a Paffusok peng jól provideálttattak, jobb bizonyos és alkalmatoflabb ideig, a' Város és Sántzokbul ötett károsittani, mint fem véle mingyárt meg-üt-közni, mivel annak fzerentsétlen kimenetele után, könnyen az egézf-Orzfág, nagy veszedelemben ejthetik.
- 3 Jó avval tartanyi, ki a' mi Ellenségünk jó-akarójja, hogy igy ezen barátság erejével, annak indulattya és akarattya annál-könnyebben, értehezettethék.
- 4 A' Hadi-Sereg az Erőflégben magát bé-ne zárattalla, hogy igy azon kívül fzaad keze lehellen, és mindenütt az Orzfág Oltalmazását, úgy az Ellenség el-üzését lehetséges móddal fzezezhelle.
- 5 Kinek nagy-ereje nintsen, és Néppel nem toldhattya, annak igyehezete ne legyen, hogy Háboruban fok Váarak és Erőflégek alá fzállon, mivel az által gyakran a' Tábórnagy ereje el-romoltatik és majd femmi ollas a' Háboruban nem találhatók, mell által annak hatalma könnyebben meg-lankadtaffék, mint ha az Erőflégek alatt fokáig köll hevernyi.
- 6 Jobb oll Erőfléget, mell az Orzfág oltalmára föl építettett,

- probált és gyakorlott jobbágyokkal, mint vidéki néppel, meg rakni.
- 7 Hogy ha valamell Tábornak nintsen kedve az Űtközethez, avval ellenségének nagyobb fzarvát támaszt, és így az Armáda vezfedelem nélkül nintsen.
- 8 A' Tábor, hogy ha fokáig egy helen fekűnyyi, tehát. egélléges helre állitaffék.
- 9 Oll békeffég, mellett az ember pénzen meg-vehet, fzozás fzerint nem telik annyiban, mind ha hozfzas hadakozással kölletik áztot fszerezni.
- 10 A' háborunak ritkán fszokott oll-ki-menetele lenni, mint a' minéműt az ember vélt.
- 11 Ha az ellenség az Országbul ki nem vetetődhetik, azon köll iparkodnyi, miként lehesffen annak-Országában, vagy külső Quar-tirjában bé-ftapni, hogy így kinfzeritaffék annak legittsége menni, és így az Országbul ki-takarodni, vagy penig erejét el-oftzani.
- 12 Soha az ellenséget meg ne vesse fenki, ha szintén magát teteti-is mint ha félne, mivel nem tudhatni, nem de nem fortél vagyone alatta el-rőjtve.
- 13 Hogy ha a' Hadat Comandirozó, Artzélottyaait és Erőffégeit maga megfzempléli, tehát mindeneket nagyobb félelemre és vigyázásra ősztőnoz, a' mint-is a' hibányofságot jobban tapaszthalhattya, és így hamarébb eleit veheti.
- 14 Midőn nagy Erőffégek Vittattnak, tehát a kűrnűl fekvők és oftromlók; az étzakai-ki-tsapáftul leg-inkább tartsanak, és arra Egi háborukon úgy sőtétt étzakakon, annál jobban vigyá-zonak.
- 15 Etzaka, leg-főkép háboru időben, az Erőffég egyik kapuja fe nyitaffék meg, hanem ha bizonyos nagy-okai volnának, és az ember valoban tudgya, hogy ki légyen az, a' ki bé-kivánczik, és akkor-is elegendő vigyázással, mivel vaktában hinnyi, nem illik.
- 16 Jobb hadierejét az embernek ennyihány részben venni, hogy fem együtt tartanyi, ne talán az élés el-fogyásával fzukséget annál hamarébb fzenvedne, és el nem tartatthatnék.
- 17 A' Tábert egy könnyen sántzolás nélkül pufztán nem köll hagyni, ha szintén a' vezfedelem oll nagynak, nem láttatnék-is.
- 18 Fortélos békeffég kötéfi háboruban foha meg ne vetteffenek ha szintén a' fegyver diadalma tapaszttattnék-is.
- 19 Az Egyenetlenség és Vizáلكodás könnyebben el nem távoz-

tattatthatik, hanem ha a' népnek fűzetése és táplálása hefeffen ki-
szolgáltatik.

- 20 Ha valamell Tábornak az' űtközet alatt segittsége érkezik, avval az ellenség gyakran meg-rémittetik és némelkor meg-is fut-
tamtatik, leg-inkább ha bizonyoflan nem tudhattya a' segittség
fzámát.
- 21 Leg-inkább akkor köll az Ellenségre űtnyi, midón leg-bátrab-
ban vagyon.
- 22 A' Tábor Fő-Vezérje személlýére, mindenkor jó-vigyázás legyen,
ki-is magát egy könnyen vefzedelmnek ne-botsálla, mivel Ó az
Armáda (mint-egy Lelke) a' mint-is a' fzeréntsétlenség leg-nagyobb
akkor, mikor a' Fő elnyugfzik.
- 23 Jobb a' környűl-vett Erösségnek inkább segittséget nem-igérni,
mint fem ajánlanyi, és a'fzat meg-nem tartanyi; mivél ez által a'
benn lévők meg-tsűkkennek, és így az egyezésre nékiek alkalma-
tofság adatik.
- 24 Hogy ha az Armádánal, az Ellenség felűl valamell réműlés
akarna fől-lobbani, tehát a Tifztek, egyben-hivatásával idejen, meg-
fujtaffék, és a' Népnek bátorság adaffék.
- 25 Ha Jobbágyok a' Hadi-fogáfokban jól-gyakoroltattak, és ahoz
szoktattak, azokkal mindétig jobb az Ellenségre menni, mint fem
vidéki külsőbeliekkal.
- 26 Az Ellenséget étzaka hi hivni, és arra űtni, vefzedelmes, leg-
inkább ha a' hel és földnek fekvése nem tudatik.
- 27 Igen nagy fűrtél az, ha az ember, reménségén kivűl uj talál-
mányókkal és vidéki szerfzámokkal az Ellenségre mehet. mivel
ahoz magát egy hirtelen fől nem találhattya, és nékie ellent nem
álhat.
- 28 Ha a' Tábor Fő-Vezérje magát népére kívánnya bizni, azok-
kal hiven bánnyék, és nékiek elégséges eleséget szerezzen, mivel
ez által kedveket nyeri, és így nem tsak teftyeket hanem akar-
tyokat és szíveket magákoz vonfza.
- 29 Mihelelt az Ellenség az Orfzágban valamel erőfféget el-foglalt.
a' közél lévő erőffégek jobban meg-rakadtaffanak, és a' mi fűük-
séges, rendelteffék hogy így, ha tovább akarna terűlnyi, igyeke-
zettye végben vitele, nékie annál inkább fuloffabb legyen.
- 30 Hogy ha az Armáda Marchbann vagyon, mindétig valamennyire
lehet. Lovasok előre küldetteffenek, kik az ellenség állapottyarűl
elégséges hirt foghaffanak.
- 31 A' Táborban az embernek magában el-végzett fzándékát, el-

- tökéllett akarattal végben vinni, nem illik; hanem ha az idő mivolta egyfzer-is mind javáslaná: Mivel alkalmatlan időben, a' fzerentsét fartattni, jele a fzerentsétlen meg-vakittatott elmének.
- 32 Ha ki ellenségét éhség vagy más erőfzakkal gondollya meggyőzni, nem tselefkzik helesen, hogy szándékát hartzra foltaffa; hanem há szorongató okai volnának. Kinek penig erőffebbel vagyon dolga, mellet fokára el-nem állhot, annak inkább minden szándékja a' légyen, hogy ellenségével hartzban meheffen, várván Isten után a' fzerentsétül.
- 33 Mindétig az ellenségre vigyázó szemmel köll lenni, és annak iparkodáfit szüntelen vizsgálattni, ha szintén még távul volna-is.
- 34 Ha valamel szomfzéd Fejedelem vagy Tartomány, nagy hadi erővel készül, azonnal köll szorgalmatoskodni, hogy annak szomfzédgyai idején jóakaróvá tetetteffenek; ha penig ez nem lehetne, tehát elégséges védelmezés ellene kéfzitteffék.
- 35 Hogy ha az Ellenség-Országában nagy-Erőffégek meg vetettek, tehát a' fegyver-viselő népnek ne- legyen szabad prédálni, ha az ember azt kívánna hogy a' több erőffégek-is magokat megadgyák, és vakmerőn, mint kétttségben-eftek ne-oltalmazzák.
- 36 Jobb mindétig a' Hadi népet eleinten a' dolog és nyomorúsághoz szoktattni; mintsem a' henyélés és dobzódásra nékiek Izabadságot adni, 's-az után a' munkára fognyi.
- 37 A' hadakozásban azért nem köll meg-döbbennyi, ha szintén valami fzerentsétlenség találná-is magát elő-adni; mivel gyakran a' fzerentse megváltozhatik, és némelkor a' midőn leg-vefzedelmefebbnak láttatik lenni; a' hol penig se fziv, se elégséges segedelem nintsen, ottan minden, vefzedelem alatt forog.
- 38 Ha az ellenfég meg-veretik és meg-futtamatik, aztatt minden kéfedelem nélkül köll kergetnyi és nyomoznyi; a' Hadi-népnek penig mind addig prädálni ne engedteffék, meddig az ellenség tellefféggel meg nem veretett.
- 39 Az ellenségre mentül hamarébb lehet, reá köll ütni hogy magának annyi időt ne nyerheffen, mell alatt erejét és segittségét egyben vehelle.
- 40 Hogy ha valamell Hadi nagy-Ur okos és ditséretes tselekedett, végben viszen, avval ne lokat törődgyék ha szintén némellek nem ditsérnék-is, ámbár bal itélettel volnának-felőle.
- 41 Valamel nagy-Erőffég hogy ha meg-vétetik, tehát a' lakofinak fegyver ne engedteffék, leg-inkább ha már a' viaskodáft meg-szokták és a' fegyverrel tudnak bänni.

- 42 A' szorgalmatos és gyakor kémlés által, fokfzor a' Hadban több vitetik végben, mint kézi erővel.
- 43 Jobb az Ellenség népe között némel kémeket penzel megnyerni, mint sem maga nyájából valakit rendelni; ha pedig ez meg nem lehetne, és az ember elégségesen nem bátoríthatatnék. tehát némellek az ellenfélghez mint főkevények által küldettefennek, hogy így azok által, minden igyekezeti és indulati az ellenségnek, ki-tanultatthaffanak.
- 44 A' Battalliom rendelésében, leg-inkább arra köll vigyázni, hogy arra vagy oldalt, vagy pedig hátul az ellenség ne-űthessen: Ugy a' Squadronok-is távul egy-máftul ne-essenek, hogy így a' gyöngébb és vefzedelemben lévő rész, annál hamarébb, meg-fegittet-hessék.
- 45 Hogy ha az ember, Ellenfélgével akar hartzolnyi, tehát annak ereje tsekélnék ne-tartaffék, hogy így ez által a nép ötött könnyű vára ne végye, sött így kölletik magát vifelhnyi, mintha két annyi erővel volna.
- 46 A' Tábor Fő Tifzte mindeneknek fölötté a' Gabonára szorgalmatos gondviseléffél légyen, hogy az kézf-akartva el-ne pazaroltaffék, vagy rontaffék.
- 47 Ha ki valamell Erőfféget meg-akar szállani, jobb arra minden erőből útni, mint sem kevés erővel az alatt fokáig heverni.
- 48 A' Táborban mindétég jó-vigyázással köll lenni, mert az ellenségnek, bár szintén távul volna, nem köll hinni.
- 49 Az Útközét elvesztését, nagy vefzedelem szokta követni, azért egy hirtelen dolgát az útközetre fenki nebizza, leg inkább ha a' fzerentsétlen kimenetelén az egélf Ország romlása forog.
- 50 Az Ellenség ellen gyalázatos rágalmazáft nem illik mondani; mivel az által nem hogy meg-veretnék, hanem még jobban föl-ingereltetik, és görjeded.
- 51 Hogy ha szintén leg-jobb katonái volnának-is az embernek, de ha próbált Tifztek velk nintsenek, kik őket tudnak igazgatni, tehát minden héjános és vefzedelmes.
- 52 A' meg-fzállott Erőffégnek idején köll fegittséget küldeni, leg-inkább ha hallatik, hogy az, a' kire az Erőffég nagyobb dolgai bizva vannak beteges, vagy meg-halálozott.
- 53 A' vakmerőség a' Hadban ritkán fortélos, ha pedig a' dolog már minden reménségen kívül volna, tehát a' batorságos hirtelenség, fokfzor minden tanátskozáft meg-elöz.

- 54 Ha az ember a' Prædat és nyereséget igen óhajtya, az által a' győződelem fokszor el-veztetik.
- 55 Soha fok-féle ellenséggel föl ne köfs, hanem minden tehetségéből azon fzanékoskodgyál, hogy némellekel fzeép fzerével meg-békélhefs.
- 56 A' Tábor, mindétig, ugy az ellenség; mint maga erejét és mi-voltát illik hogy jól-tudgya.
- 57 Ki Hadakozását ugy folytattya, hogy el-akarja vezteni, annak mindétig valami nyereségre alkalmatofsága vagyon.
- 58 Ha az ellenség igen pattog, jobb előtte kevés ideig félre állányi, és vigyázni, hogy igy valamell fortélya el-nyerettetheffék.
- 59 Hogy ha a' Fő Hadi-Tifzt el-fogatik, vagy kezd kétségeskedni, és vízfza vonyódni, az által az egézf Tábor fzive el-esik, és igy nagy vezedelemben forog.
- 60 Ha ki a Hartzhoz előbb föl-készül, az a' máfikának félelmet okoz, gyakran ennek fortéllját meg-előzi.
- 61 Valaki máffal kevéségből hadakozik, annak ritkán fzikott fzerentséjje lenni.
- 62 Ha ki igen tüzes az ellenségén bofzút állani, annak dolgai fokszor rofzul folnak.
- 63 Illik, hogy a' Fő-Hadi Tifzt, Fő-Tifztei indulattyát, hajlandóságát, fzigalmatofságát, érköltsét, és tehetségét, jól föl-vegye, hogy igy tudhafs, mindenikére hogy mit és mennyit bizhat.
- 64 Mire az ember a' Háboruban nem kinfzerittetik, arra egy hirtelen fejét ne vesse, hanem ha látná annak fzerentsés ki-menetelét.
- 65 Ha a' nyilvánfagos ütökzet el-veztetik, és a' meg-vert résznek tartalékban fris népe nintsen, mellet magát ujra megerőfít-heffe, tehát a' vezedelem annál nagyobb.
- 66 Az fzikás fzerint a' Háboruságot hozfzabbittyá, kinek már ellensége kezében volt, és még-is el-bottsátya.
- 67 Ha a' Hadi Fő-Tifztnak valami fzerentsétlensége vagyon, vagy népe vezedelme felül tudófittatik, tehát fzomoru és kétségesnek ne láttaffék, hanem mindétig bator szívét mutaffa.
- 68 Hogy ha valamell Erőffég Oftrommal meg-vézetik, tehát minden váláfztás nélkül a' benne lévőket nem köll le vágni, hanem mindeneknek előtte azokat bántatlan hagyni, kik nem fegyverviselők, és házaikban találtattnak; de leg-inkább a' Fehér népet köll ój'ni. máskülömben erre az Armádának nagy fzerentsétlensége fzikott következni.

- 69 A' ki dolgát a' Háboruban egyedül a' szerentsére bizza, az vezedelemben forog, és ritkán tart fókáig.
- 70 Vidéki hadi fereget az Eroffégben hagyni, éppen nem tanátsos, ha szintén jó-barátságát mutatná-is.
- 71 Ha a' Háboruban egyedül a' Tifztség azoknak adatik, kik nagy nemből valók, és nem a' kik arra alkalmatofnak, tehát ez által az egéfsz Tábor hibányos.
- 72 A' Fő Hadi Tifzt nagyobb szorgalmatofsága a' legyen, hogy Armádájának mindétig ugy vifelle gondgyát, hogy arra véletlen rá-ütés soha ne leheffen.
- 73 Ha az el-foglalt-Orfság lakofi szivét ki magához vonni kívánnya, a' győző fél szerentséjével és győződelmivel soha ne kevékedgyék.
- 74 Hogy ha az Országban belső háboru támad, tehát mindeneknek fölötte annak, fő várofa, vagy jobb Eröffégei, jó vigyázás alatt meg ne tartattaffanak.
- 75 Ha az Ellenségnek olly erőffége vagy hele el-foglaltatik, melben leg-inkább bizik, és a' hol Táboránuk és népének taplalására való elesége tartatik, tehát oda vagyon, a' mint-is Táborozása fókáig nem folyhat.
- 76 Hogy ha valamel Eröffég alatt fekvő Tábornak elégséges elesége, vagy szabad járása nintsen, tehát fókáig el nem álhattya.
- 77 A Győződelem után, nem jó igen bátran lenni, a' mint-is a' Strázsák rendeléfi meg ne lankadgyanak. hanem szorgolmatoffabban mint egyébkor föl-állittaffanak.
- 78 Dandár, vagy-is legittó fereg, (Retirada) nélkül, soha egy könnyen az ellenségre nem kől ütni.
- 79 A' Hadakozás nem annyira pénzeli, mint Mesterséggel, Okofsággal és a' katonák bátorságával szokott szerentséffen foltatni.
- 80 Ki a' Háburuban magáért másokon föllul, ki-akar tenni, annak szükség hogy ifjújúságában oll Mesterségekben szorgolmatoffan oktattaffék, mellek a' Hadakózáshoz tartoznak.
- 81 Ki máft háborura öfztónóz, vagy arra alkalmatofságot ad 's kinferit, annak ritkán szokott szerentséjje virágozni.
- 82 A' Fő-Hadi-Tifzt leg inkább akkor erefszfe a' Népét az ellenségre mikor kedve tartya, és kívánkozik a' rajta tett gyalázat vagy igazságtalanságeért bofzut állani.
- 83 Ha a' Táborban a' Hadi nép, Disciplina és mindennapi dolog alatt nem tartatik, nem tsak véle semmit végben nem lehet vinni; de roszfzaságnál egyebet nem tselefkzik.

- 84 A' Fő-Hadi-Vezér vigyázása (vagy Alansága) azt viheti véghez, hogy derék katonákból álló hadi sereg győzödelmét el-veztheti.
- 85 Hogy ha a' Fegyvervifelő sereg kemény Disciplina alatt a' Fő Hadi vezértől tartatik, tehát arra annál többet lehet bizni, a' mint-is az ollaténról az ellenség többet tart.
- 86 Ha a' Tábor meg-veretik, azért nem szükséges mingyárt meg-fzaladni; hanem a' mennyire lehet erejét magához téríteni, és az ellenséggel megént fzenben állani, leg-inkább hogy ha fris néppel magát egyben veheti.
- 87 Ha az Ellenség némelkor magát félénknek mutattya, és hátra vonyódik vagy meg-futamodik, nem köll nékie mindétig hinnyi, hogy rémült legyen, mivel ez gyakran akartva szokott meg-lenni, hogy így ez által a' Máfika alkalmatofabb helre tfalattafék.
- 88 Hogy ha a' meg szállott vagy Ellenség által környül vett Erőffégnek, segítség küldetik, ezeknek bátorság, a' vivóknak penig félelem okoztatik.
- 89 Valamell helnek oltalmazására, hogy az ellenségnek egy-könnnyen kezére ne kerülhessen, nem tsak jó Comendant, hanem értelmes Ingenieur-is kívántatik.
- 90 Hogy ha a' Fő-Hadi-Tifzt az Erőffég meg-fzállásában katonáit vig kedvel biztattya, és nékiek jó-reménséget ad hogy a' környül szállott helet majd győzödelmessen meg-vezzik; ellenben a' Vár Comendantya-is az övéit bátorítsa, hogy az Ellenség iparkodáfit, majd ki-tsapáfall, és egyéb oltalmazással fennmivé teszik.
- 91 Ha némel erős helhez erővel jutni nem lehet, tehát aztót mindétig Blokada alatt tartván, éhséggel köll veztegetni.
- 92 Mennél keményebben az Ellenség Ostromol, annál bátrabban köll nékie ellent állani, mert így gyakran az Ellenség kedve el-efik és azt abban hagyja.
- 93 A' Tsata vagy hartzban ha a' nyereség 's-győzödelem igén idején véletik, hamar rendetlenség okoztatthatik, mely által az ellenség diadalmaskodhatik.
- 94 A' Tifztek egyenetlensége, fokszor az egész Armáda fzeren-tsétlenséget és a' győzödelem nagy akadállya.
- 95 Ollas Had, mell okos Fő-Hadi-Tifzt által vezéreltetik, gyakran többet vízf véghez, bár-fzinte gyöngébb, mint sem nagy erős sereg, ki tudatlan által igazgattatik.
- 96 Jobb mindétig a' közelebb lévő Hatalmafságokkal, mint sem vidékivel Aliancban lenni.
- 97 Azokkal, kik gyakran pártot ütöttek, nem jó tárfságban lépnyi.

- 98 A Strázsák mindétig szorgalmatosan föl-állittattnak bár fsintén láttatik is, hogy az Ellenség két annyi erővel föllül halladtatik.
- 99 Oll népnek, mellnek természete szzerint a Hadakozáshoz kedve és szzerentséjje vagyon, fo ha háborura alkalmatofság ne adaffék, mivel a' nélkül-is ahoz magok hamar okot tálálnak.
- 100 A Fő-Hadi-Tifzt föl-fuvalkodott és kevéll ne legyen. hanem magát kedvellő és nyájjos; de mindétig Tekintetes maga-vifeléssel és gravitással föllekefttetett.
- 101 Az ollatén Háború nem igafságos, mell a' régi szövettséget föl-bontya.
- 102 Akkor lehet az ellenségre legbátrabban útni, midón az utázásban vagy valamel tsatában meg-fárodott, és meddig magát még meg nem enyhítette.
- 103 Az ellenségnek, mihelelt az Országban lép, eleiben köll menni. és meg nem köll engedni, hogy valami elő-menetele leheffen, hogy így a' fortélt el-ne nyerhesse; de mind-azon-által jó vigyázással a' Tábornak mindétig bé-köll sántzolni.
- 104 Akkor lehet bátran az Ellenséggel ujjat vonni, midón annak népe Uj, nem-gyakoroltatott, és még együtt nintsen; vagy midón annak Fő-Hadi-Vezérje beteg, avagy jelen nintsen: ugy midón más-felül tett győzdelem hallásával. félelemben hajtattott.
- 105 Sok áll azon, hogy ha az ember Ellenségének hatalmát és erejét, de leginkáb természetit és hajlandóságát föl-veheti.
- 106 Ha valamell Erőffég eleséget igen rakva vagyon, az által az Ellenség igen hozzájja szivatik, azért aztott titkon köll tartani.
- 107 Mindeneknek föllőtte ha lehetséges, ollatén Erőffégek foglaltattnak-el, mellek által az Ellenségnek az-Országban Paffufa lehetne, mely által-is aztot könnyen magáévé tehetné.
- 108 Ha az ember annak végére mehet, hogy az Erőffégben levő Comendánt a' pénzt igen szzereti, aztot könnyen lehet meg-fzállani és el-nyerni.
- 109 Az Erőffég vivásában, a' Mathesis tudásával nagy hafzon hajtatik mind az Oltalmazás, mind penig a' vivásban.
- 110 Hogy ha valamell Erőffég az Ellenség által keményen szorongattatik, és onnand kívánnák őtet el-távoztattni, vagy annak erejét meg tsorbittani, tehát az Ő Erőffégei közül jobbikát köll meg-fzállani, hogy így kinfzerítették amaztot el-hagyni, és magáé-nak segittsége menni.
- 111 Az alkalmatofság a' Háborúban fokot teszen, azért aztot fo ha el nem köll mulatni.

- 112 Kinek telles hatalma vagyon a' Comandirozáshoz, az, az alkalmatofsággal jobban élhet, mint fem a' kinek Orderre kől várakozni.
- 113 Ha a' Hadi Fő-Tifzt az útközet vagy Oftromban maga jelen vagyon, avval a' nép bátrabban és frillebben hartzol.
- 114 Az Ellenségétül által-futottnak egy könnyen hitelt nem kől adni, leginkább ha valamell Fő-Tifzt.
- 115 Ha az Ember a' Népet szoros és vezedelmes helre vinni kinfzerittetik, tehát azoknak adomány és ajándék ígérteffék, hogy annál bátrabban rajta mennyenek és egy könnyen meg-ne futamodgyanak.
- 116 A' ki valamell Hadi Fejedelemtül gyűlöltetett, vagy kitől a' bofszu-állás tartó, egy könnyen Generálifsá ne választaffék.
- 117 Jobb mindétig az Ellenség-Orfzágában táborozni, hogy fem a' Magáében.
- 118 Az Ellenség szomfzédgyait, a' mennyire lehetséges, jó-akaróvá kől tenni, minek előtte az ember reá menne, leg-inkább azokat, kiktől legittségét várhatná.
- 119 Bár szinte fegyver nyugta, hogy Armifitium köttetett az Ellenséggel; de még-is vásárlás kedvéért annak fok népe egyfzer-is mind az Erősfégen, bé ne botsáttaffék.
- 120 Meddig az Ellenség, népét még lábön tartya, addig a' Regementeket föl nem kől bontani, se valamell népeket el-nem kől ofzlatni.
- 121 Sokfzor meg-történik, hogy a' Fő Hadi-Tifzt bár szintén az Ellenség ellen leg-jobb Hadi-kefzülettel lett légyen, de még-is felőle iratik és hirettetik, mint ha nagy kárt vallott, vagy sebefittetett, avagy penig meg-is holt vólna.
- 122 Ha az ember valahová titkon bé tfapni kívánkozik, tehát mind azok, kik ezen bé-útéft gátolni akrják, tartóztaffanak, vagy tellefféggel meg-vereffenek és le-vágattaffanak, az Armáda penig fietve marchirozzon jó rendtartáffal, hogy fenki el ne szőkheffen ki által el-árultattnék: ugy a' helet-is, hová az ember szándékozik, nem kől mindennek ki nyilatkozattni, hogy nyilvánóság ne legyen.
- 123 Ha az ember iparkodáfit, mellel az Ellensgét szorongattya, tovább-is foltattya, és nékie femmit nem enged, tehát avval a' más félnek szivét el-vefzi.
- 124 Azon helnek, mellel az ember meg akar szállani, fekvése és körül lévő tartománnya, igen szűkfég hogy fölveteffék és tudaffék.

- 125 Hogy ha valamell Erőffég Ostrommal el-nyeretik, mellben erős Garnifon vagyon, és féltő hogy abban valami lárma ne támodgyon, tehát eleinten fenkinek szállás ne adaffék, leg-főképp, kik fegyvert vifelnek, hogy így a' Többi félelemben tartaffék.
- 126 A Fő Hadi-Tifzthez illik, és ahoz köteleztetik, hogy igyekezettit titkon tartsa, és mindétig más iparkodáshoz készüllyön, mint sem magában elvégezte.
- 127 Ha az ember külső-Országra akar tsapni, tehát szükléges, hogy nem tsak annak tartományi, de még lakofi-is jól tudva legyenek.
- 128 Ha ki szerentsés akar lenni, igafságtalan Háboruban magát ne avittsa, vagy annak társafságában lévőkkal ne barátságoskodgyék.
- 129 Ha a' hartzban azok, kiket leg-jobban illet, magokat tunyán vifelik és nem főrenkednek, avval a többieknek alkalmatofság adatik a' meg-futamodásra.
- 130 Bár szintén a' Fő-Hadi Oberfternek legjobb alkalmatofsága volna-is az Ellenségre útni, de még-is Order nélkül ne tselekedgye.
- 131 Az Armádának minden alkalmatofsága a' meg szaladásra hogy ha el-rekefztetik, avval jobban kinfzerittetik az álhotatofságra.
- 132 Fő-Tifztek között az egyenetlenség hogy eltávoztafsék, jobb hogy ennyihány-felé ofztaffanak, hogy így mindenike magáért az Ellenségen ki tegyen, ha tsak az Ellenség ereje engedi.
- 133 Ki Vidéki Országban bé-tsapni kívánkozik, az nem tsak a bément Paffusrokra jól-vigyázzon, hanem aztot oll jó-módban hagyva, hogy azon vízfíza-is térheffen.
- 134 Ha ki a' Hadban mindétig félelmes, az foha semmit ne merézfellyen, ki penig a' szerentsétlenségtől nem tart. és könnyen vefzthet, hamarébb próbálhat. Azért, jobb mindétig a szerencsétlenséget, félelem nélkül, fze-me-előtt forogtattni.
- 135 Nem kölletik a' Pribék vagy kémeket fzemél-válogatás nélkül el-vefzteni, hanem ha az ember nép és eleséggel elégségeffen provifus, tehát az illetén kémnek a' készületet; Hatalmat és erőt lehet meg-mutattni, és azokat szabadon botsáttani, evvel az Ellenség nagyobb félelemben üzetik.
- 136 Nagy fortél, az ellenlégre ol-felül útni, méllet tehetetlennek állit. mivel onnand foha nem vélte volna.
- 137 Az ollatén ellenséget, ki desperatè vak-merón hartzol, nehéz megelőzni.

- 138 Hogy ha az ellenség titkos tanácskozását az ember föl-veheti, annak nehezen lehet győződelmeskedni.
- 139 Ki a' Hadban dolgait halkal és jó tanácskozással kezdi, bátrabb lehet annál, ki egyedül a' Szerentsétül vár.
- 140 Ha a' Szervedő-félnek a hartzban hamarjában segítség nem szereztetik, késő fegedelemmel kevés vitetik végben és szokszor nagyobb vezedelem okoztatik.
- 141 Az űtközetben az ember, nagyobb erejét, az ellenség nagyobb ereje ellen állítsa, leginkább oll népből, mell amavval vinya szokott.
- 142 Ha az Armádában föl zöndült egyenetlenséget idején az ember le nem tsillapítja, tehát továbbra, nehezebb munkával vitethetik véghez.
- 143 Ha az Armádában a' félelem el-hatott, tehát minek-előtte ez elméjkekből ki-vetteffék, a' ki-járás meg-tiltaffék, és alkalmatóságok a' futamodás és el pártolásra meg-gátoltaffék.
- 144 Ha a' meg-verés után szaladni kölletik, tehát az mentül hamarébb lehet meg-légyen, és annak, kinek Országán által köll nyomakodni, a' vezteffégrül femmit nem szükség jelenteni.
- 145 Azon Fő-Tifztek, kikre az el-árultatás gyanósága véleltetik, azokon az űtközet előtt, vagy tellefféggel ki-adaffék, vagy alkalmatóság keretteffék, hogy a' Tszatában jelen ne legyenek.
- 146 Oll nép, mell a' Hadhoz szokott és bátor, jobb hogy mindégig hadakozzon, hogy fem heverjen, és a' hartztül el-fzokjek; de mind az által, fenki igáfságtalan okbül háborút ne kezdgyen.
- 147 A' meg-futamodott ellenséget, szükség keménnyen kergetni; de mégis vidék-Országban igen utánna nyomódni nem tanácsos.
- 148 A győződelem után, az a' ki magát vitézül vifelte, megajándékoztaffék, és bősülteffék.
- 149 Sok áll azon, hogy Armádának oll Fő Hadi-Tifztye adattaffék, ki mindeneknél kedves és nem gyűlöltek.
- 150 Ha valamell város meg-vétek, és ki hirdettek, hogy a' ki nem fegyver-vifelő, annak femmi bántása ne légyen, tehát a' fegyvereffék annál hamarébb el-ozolnak.
- 151 Ki Télen ellenségével hadakozását folytatta, az annak kormányát elforgatta, félékenné teszi, mivel olaszt nem vélt volna.
- 152 Az alá-ásással, vagy Minával, sokszor a' legjobb erőffégek meggyőzetnek, azért ha Minával valamell Erőfféghez lehatt érnvi, idején annak ellenkező-Mináirul köll gondolkodni.
- 153 Az Ellenség az Erőffégtül tovább hátra nem tartóztathatik, mint ha annak némel réfzei el-változtattanak.

- 154 Ha valamell rézfit az Erőffegnek tovább nem lehet tartani, tehát az alá Mina ásottaffék, hogy így még utóllára-is meg tzáfol-tatthaffék.
- 155 Hogy ha valamell Armáda marchiroz, tehát annak Fő-Hadi-Tifztye ne legyen mindétiq egy valamel részénél, hanem majd itt, majd ámot, jól vigyázzván hogy mindenek jó-rendel foly-lyanak.
- 156 A' Fő Hadi-Tifzt hatalma és ereje abban áll, ha a' népét engedelmességben tartya.
- 157 Az ollatén Ellenségre ki tsak folzt és Prædál két felül kól mennyi, egyik rézfzel hogy az ember rajta meheffen, máfikával, hogy huzás és vonyása meg-elözteffék.
- 158 A' Fő Hadi-Tifzt, mindétiq vigyázással foglalatoságban találtoffék, mivel gyakran hamárjában nagy véletlen fzerentsétlenség törté-
ténhetik.
- 159 Fő Hadi-Tifzt jó Hadi-Disciplinát nem tarthat, ha némell vétkezteknek kedvez, és egy általlában által nem hat.
- 160 Ha az ellenség meg-veretik, és el-fzéllett népe magát egyben fzedvén, új-fereggel meg-erősítetttni iparkodik, a' mennyire lehett-séges akadálóztaffék.
- 161 Ha az ember jó szállást és egyelléget az Ellenségtől nem vár-hot, annál keminyebb és friffebben mégyen rajta.
- 162 Valaki kíván győződelmeskedni, az Igafságát Iftenének aján-ollya, és egyedül annak várja fegetttségét.
- 163 Ha az Ur-Iften az Országot háboruval akarja büntetttni, nem hafznál ott a' vitézség.
- 164 Valahányfzor az Ellenség táborában magát izetlenség elő adgya, mindenkor aztot a' mennyifzer lehet kólletik fzapor-
rittani.
- 165 Ha féltő hogy az Ellenség az Országban be-tsapna, és annak eleiben menetik, jobb külömb-féle sántzokkal a Paffusokon ötet tartóztattni, mint sem azonnal véle hartzolni.
- 166 Ki az Ellenség népe között ki hirelheti, mint ha a' Fő Hadi-Tifzt elesett volna fzerentsés, mert ez által a' maga nyájja meg-debbernik es kéttsegellé tétetik.
- 167 Ki röpülő Armárával, majd emitt bé-tsap, majd amott huz, vony és folztogát károkat tévén, annak nehéz gallérját megfogni.
- 168 Akkor kóll leg-inkább az Ellenségre üttni, midőn a Fő-Tifztek egymás között veszekefznek, és egyike a máfikátul fűgni nem akar.

- 169 Ha a' Fő-Hadi-Tifzt igen keminy, és a' népét fok munka között nem pihenteti, avval vagy párt ütést, vagy egyéb fzerenstétlenséget okozhat.
- 170 Ki az ő Ellenségével meg akar ütközni, a' népét együtt tartsa, és a' kik más-felé volnának Comandirozva magához vonnya, hogy peng az ellenség aszt ne tselekedheffe, minden móddal tartóztallék.
- 171 Ha az Armádának az ütközethez kedve nintsen, annál hamarabb meggyőzethetik.
- 172 Soha az Ellenségre előbb nem köll ütni minek előtte az Ur-Iften segítségül nem hivatik.
- 173 A' Durtzás és keminy nyaku Ellenséggel, mindetig hafonló móddal köll bányi.
- 174 Egy hirtelen nem tanátsos az Ellenség üres Várofiban Izálloni, bár Izintén nyitva találtottnának-is, mind addig, meddig jól meg nem vizsgáltotik, hogy az Ellenség magát abban nem rójtötte e' el.
- 175 Ki az Ellenségnek hartz alatt a' háta megé kerülhet véletlenül, az ötett hamar zur-zavarban ejtheti.
- 176 Ha az Armáda nagy prædával meg-terheltetett, az reá-ütéffel, hamar elforgathatik.
- 177 A' Fő Tifztek szövettsége és barátságos egyeffége tartya az Armádát az ő jó-fekvésében.
- 178 Az Ollaténok a' leg-jobb Fő Hadi-Tifztek, kik a' hadakozás és nagy dolgokra mint egy születtettek, mindenkor nagyobb állapotok végbenvitelére főrénekfznek.
- 179 Ki a' Hartzban vagy az előtt, fok rabokat fogott, azokra jó vigyázással legyen, hogy a' midőn leg-tüzefzebben harzoltatik, valamiként meg ne Izabadullanak, és hátul kárt ne tegyenek.
- 180 Az ollatén nép, mell még nem gyakoroltatott, az Erőffégekben vitelsék, és ottan naponként a' Hadi fogásokra tanittafsék, hogy így ez után a' mezőn alkalmatoffabb szolgálatot teheffen.
- 181 Ki az ő Ellenségével, a' midőn keminyen feléjje tolódik, eleinten nem hirtelen és hebehurgyázkodik hanem halkal hartzol, a' midőn peng már meg-fárodna, annál nagyobb erővel rajta vagyon, az ollatén emeftz könnyen meg-verheti, és futamodtathattya.
- 182 Ha ki előtt erős Ellenség vagyon, és avval kíván hartzolni tehát a' jobb és Fő-Tifztek közül fenki az Armádátul el-ne bot-sáttollék.

- 183 Ki az ő Ellensége szándékát ki-tudhattya, az olztot annál hamarébb fölverheti, és femmivé teheti.
- 184 Ha az Armáda egy helen nem győzi, és a' nép meg-lankad és meg-rémül, ha lehetséges az ollatén hel el-hagyaffék.
- 185 Vidéki vad nép inkább pénzel fűzeteffék-ki, vagy más móddal elégitteffék meg, hogy fem az Ország némel tartománya nekiek engedreffék, hogy igy kőrüle hova tovább ne tfipheffen.
- 186 Ha az Armáda elől-járói egyedül azon szorgalmatoskodnak, hogyan jófzágóikat oltalom alatt meg-tarthafsák a' közönséges jót peng el-hallogattyák, könnyen meg-lehet hogy az által az Armáda fzenvédésre kinfzerittetik.
- 187 Az ollatén nép mell még a' Hartzhoz nem szokott, könnyen meg-győzethetik és femmivé tetethetik.
- 188 Ki meg-bágyott Ellenségére, nagyobb erővél reá út, aztot könnyen meg-ronthattya.
- 189 Ki Ellensége utait el-foglallya, hogy se az Armádából, se más felül, femmi nékie nem vitethetik, avval meg-döbbenik és félelemre hajtatik.
- 190 Ha valamell Ellenség az Országban bé-út, és az után vagy egyik vagy máfik hartzban győződelmeskedik, avval az egézf Ország meg-rémül, a' mint-is könnyen vezedelem alatt forog.
- 191 Ifméretlen uton mell előre jól meg nem vizsgáltott, hadi fereggel nem jó jární.
- 192 Nagy fereg, szoros helen kevés ellen nem hartzolhat, a' mint is könnyen meg-éshetik, hogy a' tsekéllebb fél, a' máfikát meg-győzheti.
- 193 Ha a' Hartzolás közben az üres és meg-nyittatott lineák azonnal bé nem állittattnak, és a' meg-fárott nép föl nem váltotik, az Ellenség könnyen bé-tsaphat, és fortélyát el-nyerheti.
- 194 Ki az Ellenségére akar mennyi, testét étel és itallal meg-terhelyene, Lelkét pengi Istenének ajánollya.
- 195 Hogy ha az Ellenség valamell Erőfféghez közelget, a kapukban lévő Strázsák meg-erőfiteffenek, és mentül jobban lehet vigyáztoffék, leg-inkább a' kapuk soha bé vagy föl ne Zároltalfanak, minek előtte elégségeffen meg nem vizsgáltott, hogy az Ellenfég valami titkos agyarkódafi nem de nem volnának e'?
- 196 A' környül szállott Erőffég egyetlenegy Postirumja se hagyasfék Strázsa nélkül, vélvén hogy oda az Ellenség nem mehet.
- 197 Ha valamel Armáda Ellensége előtt titkon vízfza marchiroz, tehát ejjel a' Táborban Tűz ne tartaffék, hogy igy magokat él-ne árullyák.

- 198 Ha a' Fő Hadi-Tifzt bősülete el véfz, oda van a' Hadi disciplina is.
- 199 Ha az Armádának mennyi kölletik, nem annyira köll a' közel utra vigyázni, mint annak bátorságára, hogy az eleség alkalmatofabbban vitetheffék.
- 200 Ha a' Comendánt észre vefzi, hogy a' reá-bizott Erőffég némel része gyöngve volna, mellért-is éjjel lapagva és titkon meg-hágot-hatnék, arra mindétig jó vigyázással légyen, ha tsak valami más móddal aztot meg-nem erősíttetheti.
- 201 A' Hadi Fejedelem mindeneknek előtte azokra vigyázzon, kik nékie az útközetett javafollyák, és jól meg-vizsgállya, hogy kik legyenek azok, ha nem de valami fajnalkozásbul, bősület nyereségébül, vagy magok hafznokbul tselekszik e' ? hogy így annál jobban és mélségeffeben végezhesfen.
- 202 Nem tsak arra köll vigyázni, hogy az Ellenségre erővel hogyan lehetne útni ; hanem mindennemü fortél és sórénséggel, hogyan lehetne nékie kárt tenni.
- 203 A' ki egyedül magát oltalmazván Hadakoz, való hogy bátrorban mehet, de mindétig több kára, mint hafzna vagon.
- 204 Mell Had, jó fegyverrel föl nem kézfült, a' már fele-vert.
- 205 A' Fő Hadi Tifzt szorgalmatoflan vigyázzon, hogy a' népnek Fő-Tifztei által valami rövidsége ne legyen, vagy meg ne tsalat-taffék.
- 206 A' Regiment büntetés és birodalom vezérlésével szokott tártattni, de úgy hogy bofzu állás, irigység és harág tartás ne-lát-toffék.
- 207 A' Hadakozás Tzellya a' győződelem, ki efzt el-nyeri, hafzna és bősülete nevelkedik, nem nizvén aztott hogy mitsoda fortéllal vitetődött végben.
- 208 Nagyra vágyódás és bofzu-állás fokszor az Armáda Főit meg-vakittyák, mel által fok jó tanátskozások femmivé tetettnek.
- 209 Ambár vezedelem és Próba nélkül a Hadban kevés vitetődik véghez, de még-is mindétig jobb, ha jó Okoskodáffal a bátrorbb fél valófztatik, és szükség 's-jó-alkalmatofság nélkül, vakmerőség nem tetetik : Azért ha ki a' szerentsétlenséget el-akarja kerfülni, foha magát igen ki ne nyilatkoztaffa.
- 210 A' Hadi Tanátskozásban, minden dolgok nehezebb és vezedel-meffebbnak állitaffanak mint sem eshetnék, hogy így idején kitud-haffék, hogy minden féle elő adandó történetekben el-álhottya é az ember, vagy sem ?

- 211 Ha az ember a' Had minden féle történetire nem elégséges és, láttya hogy Ellenségének ellent nem áthat, jobb a' tűrhető békefélegben megmaradni.
- 212 Hol az Ellenség leg-gyöngébb leg előzőr ottan köll reá ütni, a' hol pedig erőffébb, onnand jobb rendelések legyenek.
- 213 Hogy ha az ellenség valamel Armádát tellefféggel bé-kerített, jó kézűlettel mennél közelebb lehet, bé várottaffék, így a külső-béliek mind jobban efzve tolakodnak, azért a' bé kerítették lóvéfi nem lefznek hafzon nélkül, a' mint is az elsőknék veszedelmét látván az utóbbiak, könnyen megszaladnak.
- 214 Hogy az ellenséget fortállal valamel vizen megkerülheffed, a' hidtfinálás némel készületit nem oda hordasd a' hol által akarsz költözni; hanem vagy alább, vagy pedig főlebb; hogy így amaz ide minden vigyázással lévén annál hamarébb, megtántorittaffék.
- 215 Szerentsés oll Város, mely Békeféleg idején hadakrul gondolkodik.

Közli: dr. SZENDREI JÁNOS.